

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยขอเสนอเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษามัธยกรรมการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 64 ศูนย์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ หัวหน้าสำนักงานกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2532 จำนวน 64 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบศึกษาเอกสาร

ก. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป
มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามภารกิจของ
ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย
ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติแล้ว และที่ยังไม่มีการปฏิบัติ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการ
ดำเนินงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ
รายการ และแบบปลายเปิด

ข. แบบศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการ
ดำเนินงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เอกสารที่ศึกษา ได้แก่
แผนงาน/โครงการปฏิบัติงาน ปฏิทินปฏิบัติงานประจำปี และรายงานผลการ
ปฏิบัติงานประจำปี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จาก
ศึกษานิเทศก์อำเภอในแต่ละอำเภอ เป็นผู้แจกและรวบรวมแบบสอบถามจากศูนย์
วิชาการกลุ่มโรงเรียน ผลปรากฏว่า จากแบบสอบถามที่ได้จัดส่งไปให้ประชากร
ตอบทั้งสิ้น 64 ฉบับ ผู้วิจัยได้รับคืน และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 64 ฉบับ
คิดเป็นร้อยละ 100.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งที่เป็นข้อมูล
ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของ
ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ตลอดจนปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียน ได้วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ
การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่ศึกษาจากเอกสาร ใช้การแจกแจง
ความถี่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งที่เป็นข้อมูลทั่วไป และข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียน ตลอดจนปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ได้วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่ศึกษาจากเอกสารใ้การแจกแจงความถี่

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ประชากรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-35 ปี อายุราชการ 11-15 ปี ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในสำนักงานกลุ่มโรงเรียน 2 ปี ขึ้นไป มีวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี มีครูวิชาการสำนักงาน 2 คน เคยผ่านการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องศูนย์วิชาการ ถูกขอร้องให้มาปฏิบัติงานในศูนย์วิชาการกลุ่ม พบปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

1. การจัดทำสถิติข้อมูลที่จำเป็นเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การศึกษาเอกสาร/รายงานที่เกี่ยวข้อง และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การใ้แบบสัมภาษณ์

การจัดทำข้อมูลที่จำเป็นเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า ข้อมูลที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การจัดทำข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการอาชีวศึกษา และวิทยากรท้องถิ่นที่ยินดีร่วมมือช่วยเหลือโรงเรียน

การจัดระเบียบข้อมูลที่สำคัญเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การจำแนกข้อมูลเป็น รายโรงเรียน รายชั้นเรียน และรายกลุ่มประสบการณ์ และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การจัดทำรหัสข้อมูลลงในบัตรรายการ

การนำเสนอสถิติข้อมูลเพื่อเผยแพร่ พบว่าวิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ นำเสนอสถิติข้อมูลในรูปของแผนภูมิ และที่ปฏิบัติเป็น ส่วนน้อย คือ นำเสนอเป็นแผ่นพับ

2. การวางแผนการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อ สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน

การมอบหมายให้บุคลากรร่วมกันจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อสนับสนุน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ ร่วมจัดทำกับประธานกลุ่ม ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการกลุ่ม และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ ร่วมจัดทำ กับครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

การวางแผนการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ เป็นส่วนใหญ่ คือ การจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การกำหนดรายละเอียดของแผนงาน/โครงการ และแบ่งงานใหม่ให้ผู้รับผิดชอบ

3. การจัดหา ผลิต และพัฒนา สื่อการเรียนการสอน

การจัดหาสื่อการเรียนการสอน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ เป็นส่วนใหญ่ คือ จัดซื้อด้วยเงินงบประมาณ และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การ ขอรับบริจาคจากเอกชน หน่วยงาน และองค์กรทางการศึกษา

การผลิตสื่อการเรียนการสอน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ เป็นส่วนใหญ่ คือ การประชุมคณะทำงานศูนย์วิชาการเพื่อวางแผนดำเนินการผลิต

และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การปรับปรุงแก้ไขสื่อการเรียนการสอน

การพิจารณาเพื่อเลือกผลิตสื่อการเรียนการสอน พบว่าวิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ พิจารณาให้ตรงกับความต้องการจำเป็นของกลุ่มโรงเรียน และของครูผู้สอน และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การผลิตจากวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น

การมอบหมายงานด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอนของศูนย์วิชาการกลุ่ม พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ มอบหมายให้คณะทำงานศูนย์วิชาการกลุ่มเป็นผู้ผลิต และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ มอบหมายให้คณะทำงานเฉพาะกิจที่ประสานกลุ่มแต่งตั้งให้ดำเนินงาน

การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การจัดประกวดสื่อการเรียนการสอน และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การประเมินคุณภาพสื่อการเรียนการสอน

4. การจัดระบบการเก็บ การใช้ และการบำรุงรักษาเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์

การจัดระบบการเก็บเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์ พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ จัดเก็บเป็นระเบียบและเป็นระบบ สะดวกต่อการใช้และให้บริการ และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การทำบัตรรายการกำกับ

การจัดระบบการใช้ และบำรุงรักษา เครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์ พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การจัดทำสมุดทะเบียนบันทึกสถิติการยืม และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การจัดทำรายงานผลการใช้สื่อการเรียนการสอน

การส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การสาธิตการใช้สื่อการเรียนการสอน และ

ที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การจัดนิทรรศการสัปดาห์สื่อการเรียนการสอน

5. การให้บริการเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์

การให้บริการเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์ พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การแจ้งรายการสื่อ และประเภทของการบริการให้ครุทราบ และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การสำรวจสภาพสื่อในศูนย์วิชาการทุกภาคเรียน

การกำหนดวิธีการให้บริการ เครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ ให้ผู้รับบริการมารับสื่อการเรียนการสอนที่ศูนย์วิชาการด้วยตนเอง และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การจัดส่งยานยนต์หรือศูนย์ย่อยเป็นเครือข่ายของศูนย์วิชาการเพื่อให้บริการแก่โรงเรียน

การนำสื่อการเรียนการสอนไปบริการโรงเรียนในกลุ่ม พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ นำไปบริการครอบคลุมทุกโรงเรียนภายในกลุ่ม และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ บริการเฉพาะบางโรงเรียนที่อยู่ใกล้ศูนย์วิชาการ และโรงเรียนที่อยู่ทิศเส้นทางคมนาคม ซึ่งสะดวกต่อการเดินทาง

6. การให้ความรู้ แนะนำ ส่งเสริมเกี่ยวกับเทคนิคการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการผลิต พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การประชุมปฏิบัติการ และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การประชุมสัมมนา และการบริการเอกสารให้ครูศึกษาด้วยตนเอง

การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การประชุม แนะนำ ชี้แจง และการจัดให้มีการสาธิต และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การเชิญวิทยากรให้ความรู้ และการฝึกปฏิบัติงาน

การให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า
วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การจัดทัศนศึกษาดูงาน และที่
ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การฝึกปฏิบัติงาน

7. การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนพบว่า
วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การเผยแพร่ข่าวสาร และการ
ประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ เจริญบุคคลภายนอกมา
เยี่ยมชมศูนย์วิชาการ

8. การให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน ในด้านการผลิตเอกสาร ให้บริการเครื่องมือ และโลหิตศุนุปกรณ์

การให้ความร่วมมือ และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน
ในด้านการผลิตเอกสาร ให้บริการเครื่องมือและโลหิตศุนุปกรณ์ พบว่า วิธีการที่
ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การให้บริการเครื่องมือและโลหิตศุนุปกรณ์
ในการประชุมและกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การ
ช่วยเหลือกลุ่มโรงเรียนจัดทำคู่มือครู และแผนการสอนย่อย

9. การประเมินและรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่ม โรงเรียน

การกำหนดกิจกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การทำ
แผนงาน/โครงการนิเทศติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน และที่ปฏิบัติเป็น
ส่วนน้อย คือ การสรุปรายงานการประเมินผล

การสร้างเครื่องมือในการประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการ
กลุ่มโรงเรียน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การสร้าง
แบบสอบถามการปฏิบัติงาน และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การสร้างแบบสัมภาษณ์

การรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การส่งรายงานให้ผู้บังคับบัญชา ทราบ และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ การจัดทำเอกสารแผ่นปลิวใหญ่เกี่ยวของทราบ

การกำหนดระยะเวลาในการรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียน พบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ การรายงาน ผลการปฏิบัติงานเป็นรายปี และที่ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย คือ รายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำทุกเดือน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ วิชาการกลุ่มโรงเรียน

การจัดทำสถิติข้อมูลที่จำเป็นเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่พบปัญหา คือ เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุด ไล่แก่ ความยุ่งยากซับซ้อนในการรวบรวมข้อมูลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และที่เป็นปัญหาเพียงส่วนน้อย คือ ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลสื่อการเรียน การสอน และระบบการเก็บรักษาข้อมูลไม่เป็นระเบียบและไม่เป็นระบบ

การวางแผนการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อ สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่พบปัญหา คือ ปัญหาที่พบมากที่สุด ไล่แก่ บุคลากรในการวางแผนไม่ร่วมมือในการวางแผน และที่เป็นปัญหาเพียงส่วนน้อย คือ นโยบายในการวางแผนไม่ชัดเจน

การจัดหา ผลิต และพัฒนาสื่อการเรียนการสอน พบว่า ศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่พบปัญหา คือ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การขาดแรงสนับสนุน จากผู้บริหารโรงเรียนภายในกลุ่ม และที่เป็นปัญหาเพียงส่วนน้อย คือ สถานที่ใน การผลิตสื่อไม่เหมาะสม

การจัดระบบการเก็บภาษี และการบำรุงรักษาเครื่องมือ สื่อการเรียน

การสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์ พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่พบว่า ปัญหาสำคัญที่สุด คือ การขาดแคลนงบประมาณในการซ่อมแซมบำรุงสื่อการเรียน การสอน และที่เป็นปัญหาเพียงส่วนน้อย คือ การขาดความรู้ในการซ่อมแซม บำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอน

การให้บริการเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์ พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่พบปัญหามากที่สุด คือ การขาดแคลน ยานพาหนะในการนำสื่อออกไปบริการตามโรงเรียน และที่เป็นปัญหาเพียง ส่วนน้อย คือ ศูนย์วิชาการขาดการประชาสัมพันธ์ให้ครูมาใช้บริการ

การให้ความรู้ แนะนำ ส่งเสริมเกี่ยวกับเทคนิคการผลิต และการใช้ สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่พบปัญหามากที่สุด คือ ในด้านงบประมาณในการ จัดประชุม อบรม สัมมนา มีน้อย และที่เป็นปัญหาเพียงส่วนน้อย คือ การขาด ความมั่นใจในตนเอง

การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่พบปัญหามากที่สุด คือ การสานต่อจากบุคลากร กลุ่มในระดับโรงเรียนหรือผู้บริหารโรงเรียนน้อย และที่เป็นปัญหาเพียงส่วนน้อย คือ เจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการกลุ่มไม่เห็นความสำคัญของการประชาสัมพันธ์

การให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนใน ด้านการผลิตเอกสารให้บริการเครื่องมือ และสื่อทัศนูปกรณ์ พบว่า ศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ สื่อทัศนูปกรณ์บางอย่างเคลื่อนย้าย ลำบาก ไม่สะดวกในการนำไปให้บริการ และที่เป็นปัญหาเพียงส่วนน้อย คือ บุคลากรศูนย์วิชาการกลุ่มไม่เพียงพอต่อการบริการ

การประเมินและรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่พบปัญหามากที่สุด คือ บุคลากรขาด

ความรู้ ความเข้าใจในการประเมินผล และที่เป็นปัญหาเพียงส่วนน้อย คือ การไม่นำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงงาน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก

1. แผนงาน/โครงการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติ ดังนี้

ลักษณะของแผนงาน/โครงการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการ เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปีจัดทำเป็นส่วนหนึ่งในงานวิชาการของแผนปฏิบัติงานกลุ่ม โดยจัดทำไต่ครอมคลุมงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มทุกงาน ทั้งนี้ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการกลุ่มร่วมกับครูวิชาการกลุ่มเป็นผู้ดำเนินงานตามโครงการ การประเมินโครงการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ ผู้รับผิดชอบการติดตามผลการปฏิบัติงานคือผู้รับผิดชอบโครงการ และสามารถดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ทุกโครงการ

2. ปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติดังนี้

ศูนย์วิชาการกลุ่มจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีไว้สอดคล้องกับแผนงาน/โครงการ หลักในการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานยึดหลักจัดประสานระหว่างงานกับช่วงเวลาที่เหมาะสมทุกโครงการ โดยจัดทำไต่ครอมคลุมงานตามภารกิจทุกงาน ตลอดจนสามารถดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงาน และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานเป็นแผนป้ายตารางติดไว้ที่ศูนย์วิชาการกลุ่ม

3. รายงานผลการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติดังนี้

รายงานผลการดำเนินงานเป็นรายปี การรายงานผลการดำเนินงานสอดคล้องกับแผนงาน/โครงการและนโยบายที่กำหนดไว้ รายงานผลการดำเนินงาน

สามารถชี้แจง และระบุผลการดำเนินงานได้กระจ่าง ชัดเจน แต่ไม่ได้ระบุปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของแต่ละโครงการ หรือแต่ละงาน รูปแบบการ นำเสนอผลการดำเนินงานเสนอเป็นแผนภูมิทางสถิติ และในรายงานผลการดำเนินงานมีผู้ตรวจรายงาน แต่ไม่ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งนำมาอภิปรายและเสนอแนะ ดังนี้คือ

1. ข้อมูลทั่วไป

การวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-35 ปี อายุราชการระหว่าง 11-15 ปี และวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2529 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531 ข) ได้กำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าสำนักงานกลุ่มโรงเรียนต้องเป็นครูผู้สอน ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับ 4 มีวุฒิทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี หรืออนุปริญญาตรีที่มีความจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่ง และได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์จากคณะกรรมการกลุ่ม และมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ธุรการ และงานด้านวิชาการ เมื่อพิจารณาจากอายุ และอายุราชการ นับว่าเป็นวัยที่มีความกระตือรือร้น และผ่านประสบการณ์ในโรงเรียนมานาน จะช่วยให้การปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถสอดคล้องกับรายงานการสัมมนาการประเมินผลโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.7) ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ที่พบว่า หัวหน้าสำนักงาน และครูวิชาการสำนักงาน ส่วนใหญ่มีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์ และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ปฏิบัติงานในสำนักงานกลุ่มโรงเรียน 2 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามไทยปฏิบัติงานในสำนักงานกลุ่มตั้งแค้มป์การประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน เมื่อ พ.ศ. 2529 และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ได้จัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่จะมาปฏิบัติงานในศูนย์วิชาการกลุ่ม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จึงเคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน จำนวนครูวิชาการสำนักงานส่วนใหญ่มีจำนวน 2 คน จึงก็เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน ที่กำหนดว่าให้มีหัวหน้าสำนักงานและครูวิชาการสำนักงานไม่เกินสองคนปฏิบัติหน้าที่ที่สำนักงานกลุ่ม เมื่อพิจารณาถึงความสมัครใจในตำแหน่งที่ปฏิบัติงานอยู่ พบว่า ส่วนใหญ่ถูกขอร้องให้มาปฏิบัติงานที่ศูนย์วิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ หวีศักดิ์ ไชยมาโย (2532) พบว่า หัวหน้าสำนักงาน และครูวิชาการสำนักงาน เข้าปฏิบัติหน้าที่เพราะถูกประธานกลุ่มหรือคณะกรรมการกลุ่มขอร้องเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระเบียบว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนยังไม่ชัดเจน จึงทำให้ผู้ที่จะมาปฏิบัติงานที่ศูนย์วิชาการไม่แน่ใจในบทบาทและหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ และพบปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่างานในศูนย์วิชาการกลุ่มยังไม่เข้าสู่ระบบ ทำให้เกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่ ซากการสนับสนุน และการให้ขวัญกำลังใจจากผู้บริหาร ทั้งจะต้องปฏิบัติการสอนในโรงเรียน และทำงานในศูนย์วิชาการกลุ่มอีกด้วย ปัญหาเหล่านี้อาจก่อให้เกิดความไม่มั่นใจในสถานภาพของตนเองได้ ปัญหาที่จะมีผลต่อการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการอย่างยิ่ง

2. การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

การรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า วิธีการที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติมากที่สุด คือ การศึกษาเอกสาร/รายงานที่เกี่ยวข้อง และรองลงมา คือ ไข้อมูลที่หน่วยงานทางการศึกษาเป็นผู้รวบรวม ซึ่งคล้ายกับผลการวิจัยของ วรจิตร มังคละแสน (2532) ที่พบว่าการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เพื่อเป็นแนวทางจัดทำแผนงาน/โครงการ ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากเอกสารที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

จัดให้ และรองลงมาศึกษาจากเอกสาร และรายงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเอกสาร/รายงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลเบื้องต้นที่สามารถจะนำไปใช้เพื่อการวางแผนพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนหนึ่ง หากข้อมูลไม่เพียงพอก็อาจใช้วิธีอื่น ๆ รวบรวมเพิ่มเติมต่อไปได้

การจัดทำข้อมูลที่จำเป็นเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า วิธีการซึ่งศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติมากที่สุด คือ การจัดทำข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กำพล กระจมล (2531) พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เห็นว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มควรสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มประสบการณ์มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งที่สามารถบ่งชี้ถึงคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละโรงเรียน หรือกลุ่มโรงเรียน และเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้เพื่อวางแผนในการเร่งรัดคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าศูนย์วิชาการกลุ่มได้จัดระเบียบข้อมูลด้วยการจำแนกข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นรายโรงเรียน รายชั้นเรียน และรายกลุ่มประสบการณ์ ตลอดจนมีการนำเสนอสถิติข้อมูลในรูปของแผนภูมิอีกด้วย วิธีการดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า จะช่วยให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการ และโรงเรียน ซึ่งปฏิบัติเช่นนี้

การวางแผนการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า วิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือ จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.7) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ที่พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนส่วนมากได้จัดทำแผนงาน/โครงการ และกำหนดแผนงาน ระยะเวลา ดำเนินไว้ กิจกรรมการทำงานโดยส่วนใหญ่มีการวางแผนการปฏิบัติงาน และระยะเวลาการดำเนินงานเป็นไปตามแผนการปฏิบัติงาน ดังปรากฏในผลการศึกษาจากแผนงาน/โครงการปฏิบัติงานว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มได้จัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี

ไว้เป็นส่วนหนึ่งในงานวิชาการของแผนปฏิบัติงานกลุ่ม และครอบคลุมงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการ ตลอดจนสามารถดำเนินงานตามที่กำหนดไว้ทุกโครงการ นอกจากนี้ในผลการวิจัยยังพบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มร่วมจัดทำแผนงาน/โครงการกับประธานกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการกลุ่ม การทำงานเช่นนี้จะเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการ และโรงเรียนที่ดำเนินการดังกล่าวด้วย

การจัดหาสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า วิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือ จัดซื้อด้วยเงินงบประมาณ และรองลงมา คือ จัดประชุมปฏิบัติการให้ครูร่วมกันผลิต ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ที่พบว่า วัสดุครุภัณฑ์ และสื่อการเรียนการสอนของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนได้รับโดยการจัดสรรจากส่วนกลาง โดยเงินงบประมาณ เงินกู้ และเงินงบประมาณสมทบของรัฐบาล ตามโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา อีกส่วนหนึ่งได้จากงบประมาณในส่วนของบววัสดุหลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2521 ซึ่งโรงเรียนทุกโรงเรียนจะได้รับจากส่วนกลาง ในรูปของงบประมาณค่าวัสดุรายหัว นอกจากนี้ ยังได้จากการผลิตขึ้นใช้เองจากคณะทำงานผลิตสื่อ และครูจากโรงเรียนสมาชิกภายในกลุ่มร่วมกันผลิต

การผลิตสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า วิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือ ประชุมคณะทำงานศูนย์วิชาการเพื่อวางแผนดำเนินการผลิต และรองลงมา คือ การสำรวจความต้องการจำเป็นในค่านสื่อการเรียนการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.7) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนโดยส่วนใหญ่ มีขั้นตอนการดำเนินการจัดหาวัสดุครุภัณฑ์ และสื่อการเรียนการสอนในหลักการใหญ่ 3 ขั้นตอนเหมือนกัน คือ

1. จัดประชุมคณะทำงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อประชุมปรึกษาถึงสภาพพื้นฐานของปัญหา และแนวทางวิธีในการแก้ไข
2. สำรวจความต้องการของครูจากโรงเรียนสมาชิกในกลุ่มโรงเรียน เพื่อทราบถึงรายการวัสดุสื่อที่ต้องการเพิ่มเติม

3. การดำเนินการจัดหา จัดซื้อ หรือผลิตตามรายการที่สำรวจ

การพิจารณาเพื่อเลือกผลิตสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า วิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือ พิจารณาให้ตรงกับความต้องการจำเป็นของกลุ่มโรงเรียน และของครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับประมวลหลักการทางงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า สำรวจตามความต้องการของครูจากโรงเรียน สมาชิกในกลุ่ม เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาและวัสดุสื่อที่ต้องการเพิ่มเติม แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ก้าวพล ธรรมธ (2531) ที่พบว่า การผลิตสื่อการเรียนส่วนใหญ่ยึดถือเกณฑ์ตรงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลักในการผลิต ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก เพราะสื่อการเรียนการสอนที่กลุ่มโรงเรียน หรือครูผู้สอนต้องการนั้น อาจเป็นสื่อที่จำเป็นแก่โรงเรียนขาดแคลน หรือเป็นสื่อที่โรงเรียนหรือกลุ่มประสมการณที่มีปัญหา ซึ่งย่อมตรงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หรือจุดประสงค์ของบทเรียนอยู่แล้ว แต่การผลิตสื่อให้ตรงกับความต้องการจำเป็นของกลุ่มโรงเรียน และของครูผู้สอน น่าจะมีประโยชน์มากกว่า เพราะหากผลิตสื่อใดก็ตาม มีคุณค่าตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แต่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของครู และครูไม่ยืมไปใช้ สื่อนั้น ๆ ก็คงไม่มีคุณค่าแต่ประการใด

การจัดระบบการเก็บเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอนหนังสือ และสิ่งพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า วิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือ จัดเก็บเป็นระเบียบ และเป็นระบบสะดวกต่อการใช้ และให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531ค) ระบุว่า ความคาดหวังที่จะได้รับจากศูนย์วิชาการนอกเหนือจากการมีสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอแล้ว ก็คือความสะดวกในการค้นหาสื่อการเรียนการสอนที่ต้องการ

การจัดระบบการใช้ และบำรุงรักษาเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอนหนังสือ และสิ่งพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า วิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติส่วนใหญ่ คือ จัดทำสมุดทะเบียนบันทึกสถิติการยืม ทั้งนี้จะเป็นสถิติที่จะไต่ทราบถึงอายุการใช้งาน

ของสื่อแต่ละชนิด ซึ่งบางชนิดจะเสียมองตามเวลาที่ใช้ เช่น ฟิล์มสไลด์ เทป
หลอดฉายของเครื่องฉายทุกชนิด เพื่อจะไข้ร้อมบำรุงให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน
และเพื่อนำสถิติที่ไ้ไปใช้ในการพัฒนา ผลิต และจัดหาสื่อให้ตรงกับความต้องการ
ของผู้ใช้

การส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า วิธีที่
ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือ สาธิตการใช้สื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ
ผลการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ที่
พบว่า การกระตุ้น ส่งเสริมการใช้สื่อให้หลายวิธี เช่น การสาธิต จดนิทรรศการ
จัดทัศนศึกษา จัดเอกสารสิ่งพิมพ์ จัดทำสถิติการใช้สื่อ เป็นต้น และยังสอดคล้อง
กับผลการวิจัยของ ก่ำพล ภิระมล (2531) ที่พบว่า ครูต้องการให้เจ้าหน้าที่
ศูนย์วิชาการออกไปแนะนำ หรือสาธิตการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น อาจเป็น
เพราะครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนไม่เป็น โดยเฉพาะสื่อประเภทเครื่องมือ
เช่น เครื่องฉายสไลด์ และเครื่องฉายข้ามศีรษะ แต่มีความต้องการอยากจะใช้
เพราะเห็นว่าช่วยเร่งเร้า และกระตุ้นความสนใจของเด็กได้ก็ จึงอยากให้
เจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการไปแนะนำ

การให้บริการเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าวิธีที่
ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือแจ้งรายการสื่อและประเภทของการบริการให้ครุทราบ
ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ก่ำพล ภิระมล (2531) ที่พบว่า ศูนย์วิชาการ
ควรจัดทำบัญชีรายชื่อสื่อการสอนที่มีในศูนย์วิชาการแจกจ่ายไปตามโรงเรียนในกลุ่ม
ทุกโรง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าศูนย์วิชาการมีสื่อ
การสอนอะไรที่ตรงกับความต้องการบ้าง และการที่ครูต้องเดินทางมาสอบถาม
กับเจ้าหน้าที่ถึงศูนย์วิชาการเป็นเรื่องยุ่งยาก เสียเวลา และไม่สะดวก จึงทำให้
ครูไม่ยอมมาใช้บริการ ดังนั้น การที่เจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการจัดทำบัญชีรายชื่อ
สื่อการสอนที่มีอยู่ในศูนย์แจกจ่ายให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้ทราบ นับว่าเป็นการ
จัดบริการ ซึ่งสนองความต้องการของโรงเรียนได้ก็ นับว่าเป็นการอำนวยความสะดวก
สะดวกแก่โรงเรียน และเผยแพร่ผลงานของศูนย์ใ้คนอื่นก้ด้วย

การกำหนดวิธีการให้บริการ เครื่องมือ และสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มส่วนใหญ่ให้ผู้รับบริการมารับสื่อการเรียนการสอน ที่ศูนย์วิชาการด้วยตนเอง ผู้วิจัยเห็นว่า หากให้ครูมายืมสื่อการเรียนการสอนจากศูนย์ วิชาการด้วยตนเอง จะเกิดปัญหาค่าเวลา และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหากโรงเรียนอยู่ห่างไกลยิ่งทำให้ครูต้องเสียเวลามาก และอาจทำให้ไปถึงโรงเรียนสาย ทำให้มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน ด้วย หากไม่สามารถนำสื่อออกไปบริการได้ทั่วถึงทุกโรงเรียน อาจให้โรงเรียน จัดเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความคล่องตัวเป็นตัวแทนมายืมสื่อการเรียนการสอน หรือจัด ศูนย์ย่อยเป็นเครือข่ายของศูนย์วิชาการเพื่อให้บริการแก่โรงเรียน

การให้ความรู้ แนะนำ ส่งเสริมเกี่ยวกับเทคนิคการผลิต และการใช้ สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผล การวิจัยพบว่า วิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือ การประชุมปฏิบัติการ การประชุม แนะนำชี้แจง และการจัดทัศนศึกษาดูงาน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการ พัฒนาครูใหม่ความรู้ในการผลิต และการใช้สื่อ ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน คงต้องใช้วิธีดำเนินการหลาย ๆ วิธี และการจะเลือกใช้วิธี ดำเนินการอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของกิจกรรมนั้น ๆ เพราะข้อดีและ ข้อเสียในวิธีการดำเนินการนั้นแตกต่างกันไป

การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า วิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือ การประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้องและ เผยแพร่ข่าวสาร สอดคล้องกับแนวคิดของ อูทซ์ นิรันโท (2520) ว่า การ ประชาสัมพันธ์นั้นเป็นการแสดงออกให้ประชาชนเห็น โดยการเผยแพร่ให้รู้ ชี้แจง ให้เข้าใจ จนเกิดความเลื่อมใสในองค์กร การดำเนินงานและผลงาน ตลอดจน หน้าที่ขององค์กร การแสดงออกขององค์กรทุกสิ่งทุกอย่าง จึงมีความสำคัญมาก แต่ที่นับว่าสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ การเผยแพร่ข่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การประชุม ชี้แจงผู้เกี่ยวข้องและเผยแพร่ข่าวสาร เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพของศูนย์ วิชาการกลุ่ม เพราะจัดใ้คง่ายไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ

การให้ความร่วมมือ และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน ในด้านการผลิตเอกสารให้บริการเครื่องมือและโสตทัศนูปกรณ์ ผลการวิจัยพบว่า วิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือ การให้บริการเครื่องมือและโสตทัศนูปกรณ์ในการประชุม และกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 ค) ที่กล่าวว่า ลักษณะการบริการนอกสถานที่ ของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ได้แก่ การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมพิเศษทางวิชาการของโรงเรียนภายในกลุ่ม ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการประหยัด สะดวก ไร้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม

การประเมินผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า วิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือ การสร้างแบบสอบถามการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์วิชาการกลุ่มต้องการทราบสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน ของศูนย์วิชาการกลุ่มว่ามีมากน้อยเพียงใด จึงมีการสร้างแบบสอบถามการปฏิบัติงาน และเก็บข้อมูลจากผู้รับบริการจากศูนย์วิชาการ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไขให้การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า วิธีที่ศูนย์วิชาการกลุ่มปฏิบัติ คือ การรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นรายปี ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการสัมมนาการประเมินผลโครงการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) พบว่า การรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ การปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ การรายงานผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ และสอดคล้องกับผลการศึกษาจากเอกสาร จาก รายงานผลการดำเนินงานว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มจัดทำเอกสารรายงานผลการดำเนินงานได้ชัดเจน แต่ไม่ระบุปัญหาในการดำเนินงาน

3. ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

การจัดทำสถิติข้อมูลที่จำเป็นเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มมีปัญหาส่วนใหญ่ คือ ความยุ่งยากซับซ้อนในการรวบรวม

ข้อมูลการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนีย์ จันทานุวัฒน์ (2529) ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคของการวางแผนปฏิบัติการมี ปัญหาในระดั้มากในชั้นก่อนการวางแผน ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดระบบข้อมูล ต่าง ๆ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรจิตร มังคละแสน (2532) ที่พบว่า ทุกศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประสบปัญหาในเรื่อง ข้อจำกัดในการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างจริงจัง ผู้วิจัยเห็นว่า ระบบการจัดเก็บและวิเคราะห์ ข้อมูลเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย ทั้งระดับผู้บริหารโรงเรียน และ ตลอดจนครูผู้สอนให้เข้าใจตรงกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารการประดณ-ศึกษาต่อไป

การวางแผนการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อสนับสนุน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบปัญหาส่วนใหญ่ คือ การไม่ให้ความร่วมมือ ของบุคลากรในการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ก่ำพล ภิระมล (2531) ที่พบว่า ปัญหาค่านการวางแผนที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ไม่สามารถ กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการดำเนินงานได้ รองลงมา คือ ไม่ได้รับความร่วมมือจากครู และผู้บริหารในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมี ความเห็นว่า อาจเป็นเพราะว่าศูนย์วิชาการเป็นงานใหม่ที่สำนักงานคณะกรรมการ ประดณศึกษาแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นมาเพื่อเร่งรัดคุณภาพการประดณศึกษา โดย คัดเลือกครูผู้สอนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมมาเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน แต่ครูเหล่านี้ อาจจะยังพัฒนาความสามารถทางมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจำเป็นต่อการบริหารงานให้ บรรลุผลสำเร็จ

การจัดหา ผลิต และพัฒนา สื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนพบปัญหาส่วนใหญ่ คือ การขาดแรงสนับสนุนจากผู้บริหาร โรงเรียนภายในกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการ ประดณศึกษา (คพศ.7) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ที่พบว่า ยังมีโรงเรียนส่วนหนึ่งซึ่งผู้บริหารโรงเรียนยังไม่เข้าใจ และไม่เห็นความ

สำคัญในกิจกรรมของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเท่าที่ควร ครู หรืออาจารย์ที่ได้
รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นคณะทำงานประจำศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนไม่มีอิสระ
พอที่จะมาร่วมดำเนินกิจกรรมให้กับศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนได้

การจัดระบบการเก็บ การใช้ และการบำรุงรักษาเครื่องมือ สื่อการเรียน
การสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนพบ
ปัญหาส่วนใหญ่ คือ ขาดแคลนงบประมาณในการซ่อมแซมบำรุงสื่อการเรียนการสอน
ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชาย ปิ่นสุข (2526) ที่พบว่ากลุ่มโรงเรียน
พบปัญหาในเรื่องการขาดแคลนงบประมาณอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการ
ติดตามประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.)
พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มขาดงบประมาณในการจัดหาการผลิตสื่อการเรียนการสอน
และงบประมาณในการซ่อมบำรุงสื่อการสอนที่มีอยู่ และผลการวิจัยของ
กำพล กระทบ (2531) ยังพบว่า ศูนย์วิชาการควรมีงบประมาณสำหรับซ่อมแซม
และบำรุงรักษาวัสดุ เครื่องมือ และสื่อการสอนอย่างเพียงพอตลอดปี ผู้วิจัยเห็นว่า
ศูนย์วิชาการได้รับความสนใจจากครูผู้สอนมากพอสมควร มีการยืมใช้เป็นประจำ
ประจำ หากได้รับจัดสรรงบประมาณสำหรับการซ่อมบำรุงโดยเฉพาะ ก็จะทำให้
ศูนย์วิชาการสามารถบริการสื่อการสอนได้อย่างปกติตลอดไป

การให้บริการเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์
ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีปัญหาส่วนใหญ่ คือ ขาดแคลน
ยานพาหนะในการนำสื่อออกไปบริการตามโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย
ของ (กำพล กระทบ, 2531; เทพา สำเรัง, 2531 และ ประเสริฐ
บุญเลิศ, 2531) ที่พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มขาดพาหนะเพื่อการขนส่งวัสดุ ครุภัณฑ์
สื่อการเรียนการสอน อำนวยความสะดวกในการนำสื่อไปบริการตามโรงเรียน
ต่าง ๆ ตลอดจนการติดต่อบริษัทต่าง ๆ ซึ่งตรงกับสรุปปัญหาของ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) พบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มขาด
พาหนะเพื่อการขนส่งวัสดุครุภัณฑ์ ขาดความสะดวกในการเคลื่อนย้ายวัสดุครุภัณฑ์

และผลการวิจัยของ ศศิธร วงษ์เมตตา (2528) ยังพบว่า ด้านการประสานงาน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นที่สอดคล้องกัน คือ เห็นด้วยในระดับปานกลาง เรื่องศูนย์วิชาการควรมีรถยนต์ที่ใช่เป็นศูนย์วิชาการเคลื่อนที่เพื่อการติดต่อประสานงาน และให้บริการแก่โรงเรียนอย่างทั่วถึง

การให้ความรู้ แนะนำ ส่งเสริม เกี่ยวกับเทคนิคการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนพบปัญหาส่วนใหญ่ คือ งบประมาณในการจัดประชุม อบรมสัมมนา มีน้อย และรองลงมา คือ ขาดแคลนงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการผลิตคู่มือครู และเอกสารประกอบการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ที่พบว่า โดยส่วนใหญ่พบว่า มีปัญหาในค่านายหน้า งบประมาณ เพื่อใช้ในการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มยังไม่เพียงพอ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรนั้น ได้รับในรูปของงบลงทุนเท่านั้น สำหรับงบเพื่อดำเนินการไม่ไ้จัดสรรไว้โดยตรง แต่กำหนดให้ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนใช้เงินในส่วนของงบประมาณเพื่อการบริหารกลุ่มโรงเรียน ในการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ซึ่งเป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เป็นผู้จัดสรรเงินในส่วนดังกล่าว มาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่ม ซึ่งคณะกรรมการกลุ่มเองก็จำเป็นต้องใช้เงินในส่วนนี้เพื่อการนิเทศโรงเรียนภายในกลุ่ม จึงทำให้ศูนย์วิชาการประสบกับปัญหาการขาดงบประมาณในการจัดประชุม อบรมสัมมนา ดังกล่าว

การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน พบปัญหาส่วนใหญ่ คือ การสานต่อจากบุคลากรกลุ่มในระดับโรงเรียนหรือผู้บริหารโรงเรียนน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในระดับโรงเรียน หรือผู้บริหารโรงเรียนยังไม่เห็นความสำคัญของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) พบว่า ยังมีโรงเรียนส่วนหนึ่งซึ่งผู้บริหารโรงเรียนยังไม่เข้าใจ และไม่เห็น

ความสำคัญในกิจกรรมของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเท่าที่ควร

การให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนใน
 ด้านการผลิตเอกสาร ให้บริการเครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ ผลการวิจัยพบว่า
 ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีปัญหาส่วนใหญ่ คือ วัสดุอุปกรณ์บางอย่างเคลื่อนย้าย
 ลำบาก ไม่สะดวกในการนำไปให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงาน
 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) ที่พบว่า ระยะทางระหว่าง
 โรงเรียนในกลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนที่ตั้งศูนย์วิชาการของกลุ่มโรงเรียนอยู่
 ห่างกันมาก การคมนาคมไม่สะดวก ขาดยานพาหนะในการขนย้ายวัสดุและ
 ครุภัณฑ์

การประเมินและรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
 ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์วิชาการกลุ่ม พบปัญหาส่วนใหญ่ คือ บุคลากรขาดความรู้
 ความเข้าใจในการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในศูนย์วิชาการ
 ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการวัดผล และการประเมินผลมาก่อน ซึ่งใน
 กระบวนการประเมินผลนั้น มีขั้นตอนและวิธีการหลายอย่าง ทั้งที่ สำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531 ง) กล่าวว่า การประเมินผล
 การดำเนินงานศูนย์วิชาการ หมายถึง การนำข้อมูลการดำเนินงานศูนย์วิชาการที่
 ได้จากการวัดโดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ มาวิเคราะห์แล้วเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์
 ตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อตัดสินว่าการดำเนินงานศูนย์วิชาการบรรลุตามวัตถุประสงค์
 มากน้อยเพียงใด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานระดับนโยบาย

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรกำหนดงบประมาณโดยตรงให้ศูนย์วิชาการกลุ่มในการดำเนินงาน เช่น งบประมาณสำหรับการผลิต งบประมาณการซื้อสื่อการเรียนการสอน งบประมาณค่าพาหนะหรือค่าน้ำมันรถ งบประมาณสำหรับค่าเบี้ยเลี้ยง หรือค่าตอบแทนที่เจ้าหน้าที่ศูนย์วิชาการออกบริการ เป็นต้น

1.2 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ควรจัดให้มีการนิเทศติดตาม กำกับ ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ทราบปัญหาในการดำเนินงาน และหาทางแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน

1.3 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาคณะทำงานศูนย์วิชาการกลุ่มเป็นประจำทุกปี และควรเป็นการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้คณะทำงานศูนย์วิชาการกลุ่มนำความรู้ เทคนิค และวิธีการที่ไ้รับไปใช้ปฏิบัติได้ทันที

2. หน่วยงานระดับปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรได้มีบทบาทในการเชิญชวนครูในโรงเรียน ใ้รับบริการสื่อการสอนที่ศูนย์วิชาการให้มาก หรืออาจกำหนดมาตรการสำคัญที่ทำให้ครูต้องไปใช้สื่อการสอนให้ได้

2.2 ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนควรมีการวางแผนในการผลิตสื่อในรอบปีหนึ่ง ๆ ให้ชัดเจน โดยกำหนดว่าจะผลิตอะไร เมื่อใด และจำนวนเท่าใด เพื่อจะทำให้การปฏิบัติงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้ตามแผนที่วางไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยเรื่องอื่น ๆ คือ

1. ควรมีการศึกษาดูผลการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนที่ทั้งศูนย์วิชาการกับครูโรงเรียนนอกศูนย์วิชาการว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากน้อยเพียงใด
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนในจังหวัดอื่นหรือทั่วประเทศ เพื่อนำมาเปรียบเทียบ และนำไปปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน ตลอดจนปรับปรุง แก้ไขระเบียบและแนวปฏิบัติของศูนย์วิชาการกลุ่มต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย